

بررسی وضعیت تربیتی - پرورشی دانشگاه افسری امام علی (ع) از دیدگاه دانشجویان

Majid Asgharzadeh (M.A)

Farabi Faculty

Mohammad Abbasi (M.A)

Farabi Faculty

مجید اصغرزاده

دانشکده فارابی

محمد عباسی

دانشکده فارابی

چکیده مقاله:

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت تربیتی - پرورشی دانشگاه امام علی (ع) انجام گرفته است. از بین کلیه دانشجویان به شیوه‌ی تصادفی - طبقه‌ای (با توجه به نسبت‌های متفاوت دانشجویان در سنوات تحصیلی مختلف) تعداد ۳۳۰ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. از پرسش‌نامه با سئوالات باز و بسته پاسخ، جهت بررسی عقاید و نظرات دانشجویان در خصوص وضعیت تربیتی - پرورشی دانشگاه استفاده گردید. اعتبار و روایی پرسش‌نامه به ترتیب از طریق شیوه‌ی آلفای کرونباخ و تحلیل عاملی (روایی سازه) در حد قابل قبولی ارزیابی شده است. نتایج پژوهش حاضر بیانگر آن است که در مؤلفه‌های مورد بررسی (نظامی، مذهبی، فرهنگی - تربیتی، شناختی، شخصیتی و روابط بین‌فردی) در مجموع دانشگاه از وضعیت رضایت بخشی برخوردار است، اما با بررسی تک‌تک مؤلفه‌ها و مقایسه مؤلفه‌ها در درون خود مشاهده گردید که به منظور بهینه‌سازی برخی مؤلفه‌ها، نیاز به اقدامات بیشتری احساس می‌شود. مؤلفه‌های شناختی، شخصیتی و روابط بین‌فردی از جمله مؤلفه‌هایی است که نیاز به برنامه‌ریزی و بررسی بیشتری دارند. بررسی نظرگاه دانشجویان در سئوال‌های باز - پاسخ اطلاعات تکمیلی را مطرح ساخته که توجه به آنها از اهمیت خاصی برخوردار است.

واژه‌های کلیدی:

پرورش نظامی - مذهبی - فرهنگی - تربیتی - شناختی - شخصیتی - روابط بین فردی.

Examination of Training and Educational Status of the Imam Ali University, From Students the Point of View**Abstract:**

These studies try for the Examination of training and educational status of the Imam Ali University. In this study, 330 students through the method of the stratified sampling were chosen in order to obtain the attitude of students about the six components (religious, military, cultural- educational, cognitive, personality and relationship); data were collected through open and closed- ended questionnaire. The questionnaire had a authentic reliability and validity; (reliability is tested through corn baths alpha, and validity through beneficial validity). Finding show that the university has a successful action in training the six components (Cognitive, personality and relationship) need to extra programming and training.

Kay words:

Military, Religion, Cultural-educational, Cognitive, Personality, Relationship, Training and Educational Status.

مقدمه

از مسایل عمده نظام تعلیم و تربیت در هر سازمانی، چگونگی تربیت و پرورش افراد بر اساس نیازهای سازمانی می‌باشد. بدیهی است که تحقق این مهم مستلزم به کارگیری شیوه‌ها و اصولی است که مبتنی بر یافته‌های علمی و اصول عقلی می‌باشد. فهم متغیرهای

حاکم بر تربیت و پرورش افراد مستلزم شناخت رفتار از جنبه‌های مختلف آن و نیز عناصر اصلی ذی‌نقش در محیط تربیتی به طور کلی است (کریمی نوری و مرادی، ۱۳۷۰، ص ۴).

اهدافی که برای دانشگاه‌ها در نظر گرفته می‌شود از نظر صاحب نظران متفاوت و متنوع است. عده‌ای با تأکید بیشتر بر آموزش و یادگیری اهداف کالج‌های محلی را به ایجاد فرصت برای خودشناسی و جهان‌شناسی، توان برقراری ارتباط، کشف ارزش‌ها و مسائل اخلاقی، مشارکت در جامعه، آینده‌نگری و تحقیق در دانش‌ها معرفی می‌کنند (کس، ۱۹۸۳، به نقل از میرکمالی، ۱۳۸۳: ۱۱). برای نیل به این اهداف لازم است که دانشگاه‌ها به عنوان سازمان‌های یادگیری باشند که بر اساس آن به فرآیند کشف اشتباهات و اصلاح آنها بپردازند (آرژریس^۱، ۱۹۹۱)، به عبارتی از طریق دانش و اطلاعات و شناخت بیشتر و بهتر به فرآیند بهبود عملیات و اقداماتی بپردازند (فویل و لی کس^۲، ۱۹۹۷). این امر زمانی میسر است که دانشگاه‌ها بتوانند استنباط‌ها و قضاوت‌هایی را از تاریخ (عبرت‌ها) به صورت دستورالعملی درآورند که راهنمای رفتار کارکنان باشد (لوپل و مارچ^۳، ۱۹۸۸).

ساختار نیروهای مسلح و توجه به رشد و شکوفایی و کارآمدی آنها از مهم‌ترین وظایف دولت‌مردان و نخبگان نظامی است. مراکز و دانشگاه‌های آموزش نظامی به منظور تربیت افسرانی کارآمد لازم است که از حالت تک‌نقشی^۴ به سمت چند نقشی^۵ و چند نهادی حرکت کنند. در نقش اخیر بر پنج بعد آموزشی، پژوهشی، خدماتی، انتشاراتی و رشد حرفه‌ای تأکید می‌شود. (کی‌بروهنی، ۱۱۹۲، به نقل از قورچیان، خورشیدی ۱۳۸۵، ص ۲۴) اگر برون‌داد یک دانشگاه نظامی را تربیت افسران کارآمد فرض شود در آن صورت صرفاً نمی‌توان صبغه‌ی نظامی را برجسته ساخت و سایر ابعاد را تحت‌الشعاع آن قرار داد. یک افسر نظامی در صورتی از کارآمدی برخوردار خواهد بود، که علاوه بر بعد نظامی در سایر ابعاد وجودی نیز آموزش‌های مناسب را دریافت کند. ابعاد شناختی، شخصیتی فرهنگی،

^۱. Huber

^۲. Foil and Lylies

^۳. Levil and March

^۴. University

^۵. Multiversity

تربیتی، معنوی و ارتباطی نیز در کنار پرورش نظامی از نقش حیاتی برخوردار هستند. با توجه به اوضاع اجتماعی - سیاسی دنیای حاضر، یک افسر در صورتی از عملکرد بهینه خواهد بود که از رشد متوازن در ابعاد مختلف وجودی‌اش برخوردار باشد. بر این منوال ضرورت دارد که علاوه بر دریافت آموزش‌های نظامی روز، از قدرت تجزیه و تحلیل، توانایی در برقراری ارتباطات انسانی، احساس ارزشمندی (عزت نفس)، تجارت معنوی و درک ارزش‌های الهی و تزکیه نفس برخوردار باشد.

در همین راستا وظایف دانشگاه‌ها حداقل پرورش چهار جنبه از رفتار در دانشجویان است. اگر این چهار جنبه در هسته شخصیت مرکزی دانشجو نهادینه گردد، هویت فرهنگی دانشجو قوام گرفته و فرهنگ خود منزه‌سازی، خود تنظیم‌کنندگی، خود راهبردی، خود واکسینه کردن و مصون‌سازی، تمام شخصیت او را فرا می‌گیرد.

این چهار بعد عبارت‌اند از: قورچیان، به نقل از دایره‌المعارف آموزش عالی، ۱۳۸۳: صص ۱۲۷-۱۲۶):

۱- بعد درون‌فردی دانشجو: ^۱ بعد درون‌فردی به احساسات و ادراکات درونی دانشجو مربوط می‌شود. بعد درون‌فردی همچنین شامل شخصیت‌های فرعی هر دانشجو مانند پرخاشگری یا منفعل بودن، مردانه یا زنانه بودن و سایر خودهای فرعی می‌شود. دانشگاه‌ها باید تلاش نمایند تا به برنامه‌های متنوع آموزشی، فرهنگی و فوق برنامه‌های درسی، رویاهای هدایت شده و تمرین‌های هوشیارانه غیرکلامی، هشیاری دانشجو را نسبت به خودهای فرعی که در مجموع هویت درون فردی دانشجو را تشکیل می‌دهد، تسهیل نمایند و آنها را با یکدیگر هم‌نوا و هماهنگ سازد تا یکپارچگی درونی دانشجو تحقق یابد.

۲- بعد میان فردی دانشجو: ^۲ بعد میان فردی شامل روابط دانشجو با دیگران و چگونگی برقراری ارتباط با آنهاست. دانشگاه می‌تواند فرصت‌های آموزشی و تربیتی فراهم آورد تا دانشجویان بتوانند ادراکات خود را در عمق‌بخشی روابط با دیگران تبیین و تحلیل نمایند و با استفاده از تجارب سایر دانشجویان، خویش‌شناسی خود را در مقایسه و در ارتباط با دیگران عمق بخشیده و گزینه‌های مختلف رفتار خود را نقادی و نهادینه نمایند. در

^۱. Interpersonal

^۲. Interpersonal

واقع، یک نوع خود ارزشیابی درونی صورت می‌گیرد که نتایج آن می‌تواند خود تنظیم‌کنندگی رفتار در روابط با دیگران باشد.

۳- بعد برون‌فردی دانشجو^۱: بعد برون‌فردی به بستر یا ساختار اجتماعی که تجربه دانشجو را احاطه کرده است، مربوط می‌شود. این موارد شامل ساختار خانواده، دانشگاه، جامعه محلی و جامعه کشوری، منطقه و جهانی می‌شود. در واقع دانشگاه‌ها با ارائه برنامه‌هایی می‌توانند به سهم خود بسترهای رشد فرهنگی، اجتماعی و شخصیتی دانشجو را در محیط دانشگاه فراهم آورند و با استفاده از قدرت علمی خود به دانشجو ارزش افزوده فرهنگی دهند تا کارایی و کارآمدی آن از مرزهای فیزیکی دانشگاه فراتر رود.

۴- بعد ماورای فردی دانشجو^۲: بعد ماورای فردی را می‌توان به منزله بعدی که سه بعد دیگر را در بر گرفته است، مطرح نمود. این بعد به تجربه‌های کیهانی^۳ (جهان هستی)، روحانی و معنوی دانشجو اشاره دارد. بعد ماورای فردی، بستری جهانی برای آزمون پرسش‌های اساسی مربوط به معنویت را فراهم می‌آورد.

دانشگاه‌ها می‌توانند با فراهم آوردن فرصت‌های فرهنگی و آموزشی و فعالیت‌های فوق برنامه‌ای برای درک معنویت و درک تجلیات زیبای قدسی از طریق خود تنظیم‌کنندگی پویا بپردازند. لازمه تحقق این مهم، وجود استادان هوشیار و معتقدی است که هوشیاری، اعتقاد و ایمان خود را به دانشجویان منتقل نمایند.

در واقع، با پرورش این چهار بعد، رشد شخصی، میان‌فردی، اجتماعی و دینی فرد در فرآیندی طبیعی فراهم می‌گردد و دانشجو صاحب باور شخصیتی، باور فرهنگی، معرفت دینی و هویت فرهنگی می‌شود.

توجه کمی به دانشگاه‌های نظامی صرفاً یک بعد برای ارتقای نظام آموزشی عالی در ارتش ج.ا.ا محسوب می‌شود و لازم است که علاوه بر آن به ابعاد کیفی دانشگاه‌ها نیز پرداخته شود. در خصوص کیفی‌سازی آموزش عالی ارتش هر چند گام‌هایی برداشته شده است با این وجود آموزش عالی ارتش نیازمند کار علمی بیشتر جهت ارتقای کیفی است.

^۱. Extra personal

^۲. Transpersonal

^۳. Cosmic Experience

کیفی سازی دانشگاه‌های نظامی مستلزم ارزشیابی وضعیت آنها از دیدگاه متغیرهای مورد بررسی است. به بیان دیگر برای ارزشیابی دانشگاه‌ها از انواع شاخص‌هایی مانند درون‌داد، فرآیندی، برون‌داد، بازدهی، دانشجویی، علمی، رفاهی، مالی و کالبدی استفاده می‌شود. (حسینی‌نسب، ۱۳۷۲) ارزیابی دانشگاه‌های نظامی از دیدگاه پرورشی - تربیتی که هدف اصلی پژوهش حاضر محسوب می‌شود و در واقع یک ارزشیابی فرآیندی تلقی می‌گردد، گام مهمی در راستای کیفی‌سازی این دسته از مؤسسات محسوب می‌شود. با توجه به آنچه گفته شد، هدف اصلی از مطالعه حاضر تهیه پاسخ مناسب برای پرسش‌های زیر است:

- ۱- وضعیت جاری دانشگاه افسری امام علی^(ع) با توجه به ابعاد تربیتی و پرورشی از دیدگاه دانشجویان آن چگونه است؟
- ۲- در هر یک از ابعاد شش‌گانه مورد بررسی (ابعاد نظامی، مذهبی، فرهنگی، تربیتی، شناختی، شخصیتی و روابط بین فردی) دانشگاه امام علی^(ع) از چه وضعیتی برخوردار است؟
- ۳- هر یک از ابعاد مورد بررسی مرکب از چه شاخص‌هایی است؟

جدول شماره ۱- روش اجرای پژوهش

مؤلفه‌ها	شرح
نوع پژوهش	پیمایشی از نوع توصیفی
جامعه آماری	کلیه دانشجویان سنوات مختلف تحصیلی در نیم‌سال اول سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۴
تعیین حجم نمونه	بر اساس فرمول تعیین حجم نمونه و مفروضه‌های مدل آماری پژوهشی ۳۳۰ نفر، به ترتیب ۴۳ نفر سال اول، ۹۷ نفر سال دوم، ۱۱۰ نفر سال سوم، ۸۰ نفر سال چهارم
روش نمونه‌گیری	تصادفی طبقه‌ای
ابزار سنجش	یک پرسشنامه ۵۲ ماده‌ای محقق ساخته
روش به‌دست آوردن اعتبار	به وسیله‌ی آلفای کرونباخ محاسبه و مقدار آن برابر ۰/۹۴۳ است.
روش به‌دست آوردن روایی	به وسیله تحلیل عاملی (روایی سازه) که با ۷۳/۴۷ درصد پوشش واریانس
روش تحلیل داده‌ها	آزمون آماری خی‌دو

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها به گونه خلاصه از روش‌های زیر استفاده شده است:

- ۱- برای تعیین مشخصه آماری دانشجویان در سنوات مختلف تحصیلی از روش‌های متداول در آمار توصیفی استفاده شد.
- ۲- برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده به منظور فهم معنی داری تفاوت‌های مشاهده شده در بین فراوانی‌های از آزمون آماری خی دو استفاده شد.
- ۳- برای برآورد ضریب اعتبار پرسشنامه مورد مطالعه (محقق ساخته) از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است.
- ۴- برای بررسی روایی پرسشنامه و تعیین این که آیا محتوای ابزار پژوهشی در راستای اهداف مورد نظر است یا نه؟ از روش تحلیل عاملی (روایی سازه) استفاده شده است.

یافته‌های پژوهشی

۱- توصیف داده‌ها

مشخصه‌های آماری نمرات دانشجویان بر حسب نمره کل، مؤلفه‌های مورد بررسی و به تفکیک سنوات تحصیلی در جداول شماره ۲ تا ۷ نشان داده شده است:

جدول شماره ۲- مشخصه‌های آماری نمره کل دانشجویان

۳۳۰	تعداد
۱۴۵/۷۴	میانگین
۲۴/۵۶۲	انحراف استاندارد
۶۰۳/۲۸۳	واریانس
-۰/۵۳۰	چولگی
۰/۱۳۴	خطای معیار کجی
۲/۱۴۴	کشیدگی
۰/۲۸۶	خطای معیار کشیدگی
۱۸	حداقل
۲۲۶	حداکثر
۴۸۰۹۳	مجموع

جدول شماره ۳- مشخصه‌های آماری نمرات دانشجویان به تفکیک مؤلفه‌های مورد بررسی

مؤلفه‌ها	تعداد پاسخ‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
مذهبی	۳۰۰۰	۳/۳۷	۱/۱۰	۱/۲۲	-۰/۵۳	۰/۰۳	۰	۵
نظامی	۵۲۵۰	۳/۲۹	۱/۱۱	۱/۲۳	-۰/۴۵	-۰/۱۵	۰	۵
فرهنگی- تربیتی	۴۱۲۵	۲/۹۷	۱/۲۳	۱/۵۳	-۰/۱۱	-۰/۷۸	۰	۵
شناختی	۷۵۰	۳/۰۳	۱/۰۸	۱/۱۷	-۰/۲۸	-۰/۳۷	۰	۵
روابط بین فردی	۱۸۷۵	۲/۸۸	۱/۲۰	۱/۴۵	-۰/۰۹	-۰/۷۷	۰	۵

جدول شماره ۴- مشخصه‌های آماری نمرات دانشجویان سال اول به تفکیک

مؤلفه‌های مورد بررسی

مؤلفه‌ها	تعداد پاسخ‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
مذهبی	۳۶۰	۳/۴۶	۱/۱۸	۱/۳۹	-۰/۷۱	۰/۲/۲۸۹	۰	۵
نظامی	۶۳۰	۳/۴۵	۱/۱۴	۱/۳۲	-۰/۶۲	۰/۱۱	۰	۵
فرهنگی- تربیتی	۴۹۵	۳/۲۱	۱/۲۸	۱/۶۵	-۰/۳۳۴	-۰/۳۳	۰	۵
شناختی	۹۰	۳/۱۳	۱/۱۹	۱/۴۲	-۰/۵۸	-۰/۱۴	۰	۵
شخصیتی	۲۷۰	۳/۷۰	۱/۱۴	۱/۳۱	-۰/۸۴	۰/۵۸	۰	۵
روابط بین فردی	۲۲۵	۳/۲۱	۱/۲۱	۱/۴۶	-۰/۴۳	-۰/۳۲	۰	۵

جدول شماره ۵- مشخصه‌های آماری نمرات دانشجویان سال دوم به تفکیک مؤلفه‌های مورد بررسی

مشخصات آماری مؤلفه‌ها	تعداد پاسخ‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
مذهبی	۸۰۸	۳/۳۸	۱/۰۸	۱/۱۷	-۰/۴۹	-۰/۰۸	۰	۵
نظامی	۱۴۱۴	۳/۳۳	۱/۱۲	۱/۲۵	-۰/۴۹	-۰/۱۸	۰	۵
فرهنگی - تربیتی	۱۱۱۱	۳/۹۱	۱/۲۲	۱/۵۰	-۰/۰۲	-۰/۸۷	۰	۵
شناختی	۲۰۲	۳/۰۱	۱/۰۹	۱/۲۰	-۰/۰۶	-۰/۶۶	۱	۵
شخصیتی	۶۰۶	۳/۴۵	۱/۱۵	۱/۳۳	-۰/۴۹۹	-۰/۳۶	۰	۵
روابط بین فردی	۵۰۵	۳/۸۴	۱/۱۹	۱/۴۲	-۰/۵۳	-۰/۹۳	۰	۵

جدول شماره ۶- مشخصه‌های آماری نمرات دانشجویان سال سوم به تفکیک مؤلفه‌های مورد بررسی

مشخصات آماری مؤلفه‌ها	تعداد پاسخ‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
مذهبی	۸۶۴	۳/۲۳	۱/۱۰	۱/۲۱	-۰/۴۳	-۰/۱۰	۰	۵
نظامی	۱۵۱۲	۳/۱۵	۱/۰۷	۱/۱۵	-۰/۴۱	-۰/۱۱	۰	۵
فرهنگی - تربیتی	۱۱۸۸	۲/۸۱	۱/۲۰	۱/۴۶	-۰/۰۶	-۰/۶۶	۰	۵
شناختی	۲۱۶	۲/۹۳	۱/۰۱	۱/۰۲	-۰/۳۶	-۰/۱۶	۰	۵
شخصیتی	۶۴۸	۳/۲۵	۱/۱۷	۱/۳۷	-۰/۵۵	-۰/۳۱	۰	۵
روابط بین فردی	۵۴۰	۲/۵۷	۱/۲۰	۱/۴۴	-۰/۱۱	-۰/۸۳	۰	۵

جدول شماره ۷- مشخصه‌های آماری نمرات دانشجویان سال چهارم به تفکیک مؤلفه‌های

مورد بررسی

مؤلفه‌ها	تعداد پاسخ‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
مذهبی	۶۰۸	۳/۴۵	۱/۰۳	۱/۰۶	-۰/۵۰	-۰/۰۵	۰	۵
نظامی	۱۰۶۴	۳/۳۳	۱/۰۸	۱/۱۶	-۰/۳۶	-۰/۳۶	۰	۵
فرهنگی - تربیتی	۸۳۶	۲/۹۷	۱/۱۹	۱/۴۲	-۰/۰۹	-۰/۸۸	۱	۵
شناختی	۱۵۲	۳/۰۷	۱/۰۳	۱/۰۶	-۰/۱۳	-۰/۴۸	۱	۵
شخصیتی	۴۵۶	۳/۵۳	۱/۰۷	۱/۱۶	-۰/۴۵	-۰/۳۸	۰	۵
روابط بین فردی	۳۸۰	۲/۹۸	۱/۰۹	۱/۲۰	-۰/۰۷	-۰/۷۳	۱	۵

از ارقام ۲ الی ۷ می‌توان موارد زیر را استنتاج کرد:

- از بین مؤلفه‌های مورد بررسی، مؤلفه‌های مذهبی، نظامی و شخصیتی به ترتیب با میانگین‌های ۳/۳۷، ۳/۲۹ و ۳/۴۷ بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده‌اند؛
- مقایسه‌ی انحراف استاندارد مؤلفه‌ها نشان می‌دهد که تقریباً مؤلفه‌ها از پراکندگی یکسانی برخوردارند؛
- چولگی منفی مؤلفه‌ها بیانگر آن است که چولگی توزیع در هر یک از مؤلفه‌ها نسبت به توزیع نرمال به چپ و کشیدگی منفی بیانگر آن است که کشیدگی توزیع از توزیع نرمال کوتاه‌تر است.

۲- تحلیل داده‌ها

به منظور تحلیل داده‌ها از آزمون آماری خی‌دو (کای اسکوپر^۱) استفاده شده است. نتایج تحلیل داده‌ها به تفکیک مؤلفه‌های مورد بررسی سالهای تحصیلی در جداول شماره‌ی ۸ تا ۱۳ نشان داده شده است.

^۱ Chi-Square

جدول شماره ۸- آزمون آماری خنی دو بر حسب مؤلفه‌ی مذهبی

ارزش گزینه‌ها	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقی مانده
۰	۳۳	۵۰۰	-۴۶۷
۱	۱۴۷	۵۰۰	-۳۵۳
۲	۴۱۱	۵۰۰	-۸۹
۳	۹۳۱	۵۰۰	۴۳۱
۴	۱۰۴۳	۵۰۰	۵۴۳
۵	۴۳۵	۵۰۰	-۶۵
کل	۳۰۰۰		

مؤلفه مذهبی	
کای اسکویر	۱۶۷۰/۹۰
درجه آزادی	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

جدول شماره ۹- آزمون آماری خنی دو بر حسب مؤلفه‌ی نظامی

ارزش گزینه‌ها	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقی مانده
۰	۴۳	۸۷۵	-۸۳۲
۱	۳۵۰	۸۷۵	-۵۲۵
۲	۷۳۳	۸۷۵	-۱۴۲
۳	۱۷۲۶	۸۷۵	۸۵۱
۴	۱۷۲۷	۸۷۵	۸۵۰
۵	۶۷۱	۸۷۵	-۲۰۴
کل	۵۲۵۰		

مؤلفه نظامی	
کای اسکویر	۲۸۳۳-۹۸
درجه آزادی	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

جدول شماره ۱۰- آزمون آماری خمی دو بر حسب مؤلفه‌ی فرهنگی - تربیتی

ارزش گزینه‌ها	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقی مانده
۰	۴۰	۶۸۷/۵	-۶۴۷-۵
۱	۵۵۴	۶۸۷/۵	-۱۳۳-۵
۲	۸۵۳	۶۸۷/۵	۱۶۵/۵
۳	۱۲۲۱	۶۸۷/۵	۵۳۳/۵
۴	۹۷۶	۶۸۷/۵	۲۸۸/۵
۵	۴۸۱	۶۸۷-۵	-۲۰۶/۵
کل	۴۱۲۵		

مؤلفه فرهنگی - تربیتی	
کای اسکویپر	۱۲۷۲/۶۷
درجه آزادی	۵
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

جدول شماره ۱۱- آزمون آماری خمی دو بر حسب مؤلفه‌ی شناختی

ارزش گزینه‌ها	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقی مانده
۰	۶	۱۲۵	-۱۱۹
۱	۶۴	۱۲۵	-۶۱
۲	۱۵۲	۱۲۵	۲۷
۳	۲۶۱	۱۲۵	۱۳۶
۴	۲۱۶	۱۲۵	۹۱
۵	۵۱	۱۲۵	-۷۴
کل	۷۵۰		

مؤلفه شناختی	
کای اسکویپر	۴۰۶/۹۱
درجه آزادی	۵
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

جدول شماره ۱۲- آزمون آماری خی دو بر حسب مؤلفه‌ی شخصیتی

ارزش گزینه‌ها	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقی مانده
۰	۱۸	۳۷۵/۰	-۳۵۷
۱	۱۳۴	۳۷۵	-۲۴۱
۲	۲۷۴	۳۷۵	-۱۰۱
۳	۶۰۸	۳۷۵	۲۳۳
۴	۶۸۴	۳۷۵	۴۰۹
۵	۴۳۲	۳۷۵	۵۷
کل	۲۲۵۰		

مؤلفه شخصیتی	
کای اسکویر	۱۱۲۱/۴۶
درجه آزادی	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

جدول شماره ۱۳- آزمون آماری خی دو بر حسب مؤلفه‌ی روابط بین فردی

ارزش گزینه‌ها	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	باقی مانده
۰	۲۱	۳۱۲/۵	-۲۹۱/۵
۱	۲۵۲	۳۱۲/۵	-۶۰/۵
۲	۴۴۸	۳۱۲/۵	۱۳۵/۵
۳	۵۲۲	۳۱۲/۵	۲۰۹/۵
۴	۴۷۶	۳۱۲/۵	۱۶۳/۵
۵	۱۵۶	۳۱۲/۵	-۱۵۶/۵
کل	۱۸۷۵		

مؤلفه روابط بین فردی	
کای اسکویر	۶۴۶/۷۴
درجه آزادی	۵
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

بر اساس تجزیه و تحلیل انجام شده مشخص می‌شود که تفاوت‌های موجود در بین فراوانی‌های مشاهده شده برای تمام مؤلفه‌ها از نظر آماری معنی‌دار است بر این اساس می‌توان از طریق جدول شماره ۸ تا ۱۳ به نتایج زیر رهنمون شد:

(۱) ۸۰/۳ درصد پاسخ‌های ارائه شده به سوالات مربوط به پرورش مؤلفه‌ی مذهبی حاکی از آن است که دانشگاه در پرورش این بعد، از نقش متوسط به بالاتر برخوردار است.
 (۲) ۷۸/۶ درصد پاسخ‌های ارائه شده به سوالات مربوط به مؤلفه‌ی نظامی نشان می‌دهد که دانشگاه در پرورش بعد نظامی دانشجویان از نقشی متوسط و بالاتر برخوردار است.

(۳) در پاسخ به سؤالاتی در زمینه‌ی نقش دانشگاه در پرورش بعد ارتباطی در حد متوسط و بالاتر ارزیابی کرده‌اند.

(۴) ۸۱/۱ درصد پاسخ‌ها، نقش دانشگاه در پرورش ابعاد شخصیتی دانشجویان را حد متوسط و بالاتر ارزیابی کرده‌اند.

(۵) ۶۴/۹ درصد پاسخ‌های ارائه شده به سوالات مربوط به مؤلفه‌ی فرهنگی - تربیتی حاکی از آن است که دانشگاه در پرورش و ایجاد تسهیلاتی در راستای فعالیت‌های فرهنگی - تربیتی دانشجویان از نقشی متوسط و بالاتر برخوردار است؛

(۶) در پاسخ به سؤالاتی در زمینه‌ی نقش دانشگاه در پرورش بعد شناختی دانشجویان، ۷۱/۷ درصد پاسخ‌ها، نقش دانشگاه را در پرورش بعد شناختی را در حد متوسط و بالاتر ارزیابی کرده‌اند.

یافته‌های پژوهشی

۸ یافته‌های بدست آمده از گروه نمونه‌ی دانشجویان

الف) به تفکیک مؤلفه‌ها

با توجه به مشخصه‌های آماری مؤلفه‌های مورد بررسی مربوط به دانشجویان، از بین مؤلفه‌های مورد بررسی مؤلفه‌های مذهبی، نظامی و شخصیتی به ترتیب با میانگین ۳/۳۷، ۳/۲۹، ۳/۴۷ بالاترین میانگین‌ها و ۷۸/۸۰، ۷۶/۳ و ۸۱/۱ درصد بیشترین درصدها را به خود اختصاص داده‌اند. با در نظر گرفتن درصدهای مربوط به هر یک از مؤلفه‌ها و محاسبه میانگین درصدها متوجه می‌شویم که در مجموع ۷۲/۸ درصد پاسخ‌دهندگان نقش دانشگاه

را در پرورش ابعاد شش‌گانه مورد بررسی (مذهبی، نظامی، تربیتی، شناختی، شخصیتی، و روابط بین‌فردی) در حد متوسط به بالا ارزیابی کرده‌اند. دانشگاه افسری امام علی^(ع) با توجه به سابقه‌ی دیرینه‌ی خود، قلب آموزش‌های نظامی محسوب شده و با بهره‌گیری از امکانات مادی و غیرمادی توانسته است در عرصه‌های مختلف از قابلیت‌های خوبی برخوردار باشد. در همین رابطه نشان داده شده است که دانشگاه افسری امام علی^(ع) علاوه بر بعد کلاسیک آموزشی خود (بعد مذهبی) در بعد شناختی و شخصیتی نیز گام‌های مهمی را برداشته است، با این اوصاف در دو بعد اقدامات فرهنگی - تربیتی و ارتباطات میان فردی دانشگاه به آن حدی که در سایر ابعاد نشان داده است، نرسیده است. در واقع در مؤلفه‌ی اقدامات تربیتی و روابط بین‌فردی به منظور تربیت دانشجویان در این ابعاد نیاز به بازنگری و بررسی بیشتری احساس می‌شود. به بیان دیگر؛ برنامه‌ریزی به منظور تربیت دانشجویان در این ابعاد نیاز به بازنگری و بررسی بیشتری است. برنامه‌ریزی به منظور پرورش مهارت‌های ارتباطی در دانشجویان در راستای اندیشه‌ی خود باوری یکی از اقدامات ضروری محسوب می‌شود. همچنین اقدامات فرهنگی - تربیتی علاوه بر پاسخگویی به نیازهای روانی دانشجویان و پر کردن اوقات فراغت آنها، دانشجویی با مختصات فرهنگی و اسلامی به بار می‌آورد. احتمالاً یکی از دلایل پایین بودن درصد مربوط به مؤلفه‌های تربیتی و روابط بین‌فردی غلبه‌ی بعد نظامی دانشگاه بر سایر ابعاد و فرصت اندک برای پرداختن به این امور باشد، که لازم است از این حیث به متغیرهای مؤثر بر این ابعاد نیز پرداخته شود تا رشد متوازن در ابعاد مختلف صورت گیرد. نکته‌ی دیگری که در خصوص مؤلفه‌های مورد بررسی در دانشگاه افسری امام علی^(ع) قابل توجه می‌باشد این است که در بعد شناختی نیز دانشگاه از درصد قابل توجهی برخوردار است و نشان داده شده که در راستای تربیت قوه‌ی استدلال و تفکر در این دانشگاه گام‌های مهمی برداشته شده است. با بررسی دیدگاه دانشجویان در سؤال‌های باز- پاسخ پرسشنامه معلوم می‌شود که در حدود ۴۵/۱۵ درصد دانشجویان دانشگاه افسری امام علی^(ع) هدف خود از ورود به ارتش و پذیرش حرفه‌ی نظامی‌گری را اهداف ارزشی و عقیدتی و حدود ۲۸/۸۷ درصد نیز اهداف مادی و معیشتی را عنوان کرده‌اند. با توجه به ماهیت دانشگاه افسری امام علی^(ع) و مکتبی بودن این دانشگاه، لازم است که در فرآیند آموزشی و پرورشی به متغیرهای مؤثر بر رضایت‌مندی شغلی و تأثیر عوامل ارزشی توجه بیشتری معطوف شود. در رابطه با الگوهای همانندسازی دانشجویان، نشان داده شده است

که ۴۱/۲۱ درصد شهداء و ۶۰/۶۰ درصد نیز فرماندهان خود را به عنوان الگوهای همانندسازی ذکر کرده‌اند. هر دو درصد قابل توجه می‌باشند و این امر از یک‌سو، نشان می‌دهد که دانشگاه در معرفی اسوه و الگوی شهیدان خوب عمل کرده است و از سوی دیگر دانشجویان با فرماندهان خود همانندسازی کرده‌اند که با توجه به پذیرش نقش‌های آتی یک امر حیاتی محسوب می‌شود. در واقع فرماندهان و اساتید دانشگاه از الگوهای قابل توجه دانشجویان در همانندسازی محسوب می‌شوند و لازم است که در این زمینه در راستای جامعه‌پذیری دانشجویان در قالب یک نظامی‌کردن و متعهد همچنان بر منش مورد ارائه‌ی خود همت بورزند. که عمده دلیل همانندسازی دانشجویان با فرماندهان خود دلیلی ارزشی و منشی مشخص شده است. در واقع در حدود ۸۰ درصد دانشجویان شخصیت، اعتقادات، طرز تفکر، و منش فرمانده را در الگویی خود مهم ارزیابی کرده‌اند. این امر گویای آن است که علاوه بر کمایت‌های تخصصی، لازم است که فرماندهان و اساتید گرانقدر در راستای ترکیبی نفس و ارائه‌ی رفتارهای ارزشی خود روزبه‌روز بر نقش این دسته از عوامل بیفزایند.

در بررسی پاسخ‌های دانشجویان به سئوالاتی در زمینه‌ی نحوه‌ی گذران اوقات فراغت، بیانگر این است که حدود ۵۰ درصد دانشجویان اوقات فراغت خود را به مطالعه، تحقیق و فعالیت‌های فرهنگی اختصاص داده و در حدود ۲۳ درصد نیز برای اوقات فراغت خود برنامه‌های خاصی در نظر نگرفته‌اند. با توجه به سن دانشجویان و وجود امکانات متعدد زیستی، روانی و اجتماعی در آنان و نیز امکانات مادی و معنوی موجود در دانشگاه، لازم است که برای این دسته از افراد تدابیری اندیشیده شود. در پاسخ به سئوالی در مورد این که آیا دانشگاه در تدارک برنامه‌های مذهبی از تنوع لازم برخوردار بوده است، تنها ۴۳ درصد دانشجویان عنوان کرده‌اند که برنامه‌های مذهبی از تنوع لازم برخوردار است و به نظر می‌رسد که در زمینه‌ی برنامه‌ریزی و تدارک برنامه‌های مذهبی به اصل تنوع به منظور پاسخگویی به جنبه‌های شناختی، عاطفی و رفتاری حیطه‌ی مورد نظر توجه شود. در مورد سئوالی که انتظارات دانشجویان دانشگاه افسری امام علی^(ع) را از مسئولان مورد پرسش قرار داده بود، درصد قابل توجهی از دانشجویان تقاضای حرفه‌ای و علمی کردن و بالا بردن منزلت اجتماعی ارتش را خواستار شده‌اند.

ب) تفکیک سال تحصیلی

در مجموع ۷۷/۷۸ درصد دانشجویان سال اول دانشگاه افسری امام علی^(ع) عنوان کرده‌اند که دانشگاه در پرورش ابعاد مذهبی، شناختی، شخصیتی، نظامی، تربیتی و ارتباطی دانشجویان از نقش متوسط به بالا برخوردار بوده است. از بین مؤلفه‌های مورد بررسی، مؤلفه‌های مذهبی، نظامی و شناختی بالاترین درصدها را به خود اختصاص داده‌اند. سایر درصدها نیز که به مؤلفه‌های دیگر اختصاص دارند نیز درصد قابل قبولی دارا هستند و این امر گویای آن است که برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در راستای پرورش ابعاد وجودی دانشجویان سال اول، موفقیت‌آمیز بوده است. در حدود ۷۱/۵ درصد دانشجویان سال دوم معتقد بودند که دانشگاه در پرورش ابعاد شش‌گانه‌ی مورد بررسی از نقش متوسط به بالا برخوردار بوده است. از سوی دیگر در سال سوم نیز نشان داده شده است که این درصد به ۶۸/۶۵ درصد کاهش یافته است و مجدداً در سال چهارم تحصیلی به حدود ۷۴/۵ درصد افزایش یافته است. به نظر می‌رسد که در سال‌های دوم و سوم تحصیلی در ابعاد پرورش مورد نظر، شاهد افت و خیزهای زیادی باشیم. در واقع در سال دوم، مؤلفه‌های تربیتی و ارتباطی با افت قابل ملاحظه‌ای مواجه هستند که چنین به نظر می‌رسد مسئولان برنامه‌ریزی دانشگاه، روی این دو بعد کمتر سرمایه‌گذاری کرده‌اند. هم‌چنانکه در سال سوم تحصیلی نیز مشاهده می‌شود در این دو بعد (اقدامات فرهنگی و تربیتی و بهبود و پرورش بعد انسانی و ارتباطی) دانشجویان در مقایسه با سایر ابعاد، نقش دانشگاه را در خصوص پرورش دو بعد مذکور چندان مناسب ارزیابی نکرده‌اند. و مجدداً در سال‌های چهارم نشان داده شده است که سهم دانشگاه در پرورش بعد ارتباطی و تدارک برنامه‌های فرهنگی - تربیتی رو به افزایش می‌گذارد. در نتیجه لازم است که مسئولان ذی‌ربط، دلایل این امر را مورد توجه قرار دهند و به مکانیزم‌های مؤثر بر آن عنایت ویژه‌ای داشته باشند. اگر به درصدهای مربوط به بعد نظامی نگرسته شود، مشاهده می‌شود که تغییر چندانی در آن ایجاد نشده و حتی تا حدی کاسته شده است، در نتیجه شاید نتوان دلیل افت درصد مربوط به بعد ارتباطی و تربیتی را صرفاً به غلبه‌ی بیشتر بعد نظامی دانشگاه نسبت داد و لازم است که در یک فرآیند پژوهشی دیگر، دلایل این امر شناسایی شود.

پیشنهادات

- ۱- تربیت نیروی انسانی کارآمد و متعهد مستلزم برنامه‌ریزی همه جانبه است. به منظور تربیت دانشجویان ضروری است که علاوه بر جنبه‌های نظامی و مذهبی به سایر مؤلفه‌های مؤثر نیز پرداخته شود.
- ۲- به منظور تحقق مؤلفه‌های ارتباطی و فرهنگی - تربیتی به ویژه در سال‌های میانی تحصیلات لزوم برنامه‌ریزی در راستای ابعاد مذکور را گوشزد می‌سازد. در همین رابطه متون آموزشی و برنامه‌های جانبی باید به صورتی تدوین شود که وقفه‌ای در فرآیند تربیتی دانشجویان ایجاد نشود.
- ۳- با توجه به اهمیت الگوهای همانند سازی در فرآیند اجتماعی شدن دانشجویان، و پذیرش نقش نظامی‌گری، توجه به منزلت فرماندهان و افراد نظامی و نیز آگاه کردن فرماندهان نسبت به اهمیت این موضوع با امری حیاتی است.
- ۴- به منظور افزایش رضایت‌مندی شغلی در دانشجویان و احساس غرور و عزت نفس در آنان، باید هم به متغیرهای بیرونی از دانشگاه و هم به متغیرهای درون دانشگاه توجه کافی شود. متغیرهای بیرونی به جایگاه و منزلت پرسنلی نظامی در جامعه اشاره دارد که می‌توان از طریق تدارک برنامه‌های مختلف در رسانه‌ها، دعوت از فرماندهان و اساتید محترم و استفاده از تجارب آنها و نیز بهبود وضعیت زندگی پرسنل نظامی، به این امر پرداخت. در بعد متغیرهای درونی دانشگاه با توجه اساتید و فرماندهان و معطوف ساختن توجه آنها نسبت به این واقعیت که گفتار و کردار آنها از چشم دانشجویان دور نمی‌ماند و بر تصورات ذهنی آنها تأثیر ماندگاری بر جای می‌گذارد.
- ۵- به منظور پروژه کردن اوقات فراغت دانشجویان نیاز به نظر خواهی از آنان در خصوص این که چه برنامه‌هایی از دیدگاه آنان می‌تواند مؤثر باشد و نیز تدارک برنامه‌های مناسب با شرایط سنی و وضعیت جاری آنها نقش مهمی داشته باشد.
- ۶- با توجه به اینکه اغلب پیشرفت‌ها در حوزه‌های مختلف به نحوی با نیروهای مسلح جوامع گره خورده است؛ ترویج تفکر علمی و توجه به فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان نقش وافر در این خصوص می‌تواند داشته باشد.
- ۷- از آنجایی که دانشجویان نظامی پیوسته وضعیت خود را با سایر اقشار جامعه و به ویژه سایر نیروهای مسلح مقایسه می‌کنند، بمنظور افزایش اعتماد به نفس و عزت نفس در

آنان، لزوم توجه به وضعیت معیشتی و جایگاه اجتماعی نیروهای مسلح در ارتش ج.ا.ا را گوشزد می‌سازد.

۸- دانشجویان از مسئولین امر انتظار دارند که به نتایج پژوهش‌ها و تحقیقاتی که از طریق بررسی دیدگاه آنها صورت می‌گیرد عنایت داشته باشند. در صورتی که نتایج پژوهشی به نحوی به آنها ارائه شود و این امر مبین توجه مسئولان امر به وضعیت آنها محسوب شده و از سوی دیگر دانشجویان را به مشارکت بیشتر تشویق می‌کند.

منابع و مأخذ

- برنجی، محمدرضا (۱۳۷۴)، ذهنیت فلسفی در مدیریت آموزشی، تهران: کمال تربیت.
- پاشا شریفی، حسن (۱۳۷۲)، اصول روان‌سنجی و روان‌آزمایی، تهران: رشد.
- پرداخت چی، محمد حسن (۱۳۸۳)، دانشگاه به عنوان یک سازمان یادگیری، مجموعه مقالات اولین همایش راه‌کارهای ارتقای کیفی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی نیروهای مسلح، تهران، دانشگاه افسری امام علی (ع).
- چالزاف.شوار، والترای.ویتچ (۱۳۷۳)، تکنولوژی آموزشی، اعتماد، ایرج، تهران: راهگشا.
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۲)، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران: سمت.
- دلاور، علی (۱۳۷۶)، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران: رشد.
- رئوفی، محمدحسین (۱۳۷۷)، مدیریت رفتار کلاسی، مشهد: آستان قدس رضوی، چاپ دوم.
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۷۸)، کندوکاو و پنداشته‌ها (مقدمه‌ای بر روش‌های شناخت جامعه و تحقیقات اجتماعی)، تهران: شرکت سهامی انتشار.
- ساروخانی، باقر (۱۳۷۵)، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی (اصول و مبانی جلد ۱)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- سیف، علی اکبر (۱۳۷۵)، روش تهیه پژوهشنامه، رودهن: دانشگاه آزاد اسلامی.

- سیف، علی اکبر (۱۳۸۰)، روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش)، تهران: انتشارات آگاه.

- علاقه مند، علی (۱۳۷۵)، مقدمات مدیریت آموزشی، تهران: روان.

- فیوضات، یحیی (۱۳۷۵)، مبانی برنامه ریزی آموزشی، تهران: ویرایش، چاپ سوم.

- فورچیان، نادرقلی، آراسته، حمیدرضا و جعفری پریش (۱۳۸۳)، دایره المعارف آموزش عالی (جلد اول). تهران: انتشارات بنیاد دانشنامه‌ی بزرگ فارسی.

- کنت ان. راس و لارس ماهلک (۱۳۷۲)، برنامه ریزی کیفیت آموزشی، بهشتی، سعید، تهران: چاپار فرزندگان.

- میرکمالی، سید محمد. (۱۳۸۳)، رهبری و مدیریت دانشگاهی، مجموعه مقالات اولین همایش راه کارهای ارتقای کیفی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی نیروهای مسلح، تهران، دانشگاه افسری امام علی (ع).

- لطفیان، سعیده (۱۳۸۱)، استراتژی و روش های برنامه ریزی استراتژیک، تهران: موسسه چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.

- نوری و مرادی. (۱۳۷۰)، روان شناسی تربیتی، تهران انتشارات وزارت آموزش و پرورش.

- نادری، عزت الله، سیف نراقی، مریم (۱۳۷۷)، روش های تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی، تهران: دفتر تحقیقات بدر.

- هومن، حیدر علی (۱۳۷۴)، شناخت روش علمی در علوم رفتاری (پایه های پژوهشی)، تهران: پارسا.

- Argyris (1997). P. 116, *Cited From: John Denton*, p.16.

- Foil and Lyles (1985), p.803, *Cited From: John Denton*, p.16.

- Levill and March (1988), p.319, *Cited Form: John Denton*, p.16